

посредничеството на румънската архитектура. Известно е, че Никола Фичев е работил в Румъния. Балдахинът прекъсва и корнизата между втория и най-горния пояс на украсата, гдето се намира широкият и висок фронтон, който увенчава с един друг сложен, вит, седмочленен корниз цялата фасада. С право архитект Г. Козаров се догажда, че тая „двойна фичевска кобилица“ е лично изобретение на майстор Никола Фичев. Тя не е бароковата кобилица. Ние няма да я видим в бароковите сгради на Запад. Тя има бароков вид, но тя е получена от индийската арка, употребявана в турската архитектура. Никола Фичев е отнел заострения връх на тая арка и е получил една оригинална барокова арка. С тая двойна кобилица той увенчава и горните прагове на вратите. Докато бароковите влияния личаха досега само във вътрешността на сградите, сега те излизат по фасадите им. Влиянията от барока са явни в архитектурата на Никола Фичев. Той въвежда тук и елипсовидни, и кръгли прозорци, малко след като майстор Павел Иванович от Кримин ги въвежда в главната църква на Рилския манастир. Елипсовидни прозорци ние виждаме още в 1817 г. в църквата „Св. Богородица“, в Копривщица. Като Павел Иванович Никола Фичев иска да означи архитектурно предназначението на сградата и изменя линиите на средните елипсовидни прозорци на източната и западна фасада — той ги прави кръстообразни, като издува леко страничните им части. Прозорците на галерията във втория пояс на западната фасада на „Св. Богородица“ не намират добре мястото си в украсата. Техните правоъгълници започват от тимпаните на арките и се спускат до средата на полетата на пиластрите. Нашият майстор не може още да съчетае конструктивно украсата с изискванията на вътрешното пространство. Той прави обаче един значителен опит да разхубави външно сградите си, да украси монументалните широки и високи плоскости на фасадите с монументални средства. Той прави опит да създаде една нова архитектура, да наложи една нова архитектурна концепция, различна от тая на турската монументална архитектура. В църквата в Дряново, недостатъкът който отбелязахме, продължава на съществува. Тук, във втория пояс на украсата, липсват пиластрите (табл. VII, 2). Тоя пояс е увенчан само от една аркада върху конзоли, но елементите на тая аркада са силно подчертани и ритъмът ѝ люлее и страничните стени, тъй като тя продължава и по тях.

Стената над нея взема и нейната дебелина и по тая особеност ние разбираме веднага, че Никола Фичев е заел тая аркада от горните етажи на средновековните кули. Той я прилага по-късно и на кулата на Плаковския манастир (табл. V). На западната фасада част от арките са застроени турски арки, но на страничните — всички арки са полукръгли (табл. VIII, 1). По горната част на трите апсиди върви ред от по-малки арки, прилични на ломбардските. Прозорците са оброчени с ясно очертани каменни рамки. По страничните фасади те са поставени в правоъгълни полета, които се повтарят ритмично, също така строго оброчени с каменни греди. Тия оброчени полета са заети също от турската архитектура. По горната част на източния фронтон се вие „двойната фичевска кобилица“. По тая на западния фронтон мотивът е не по-малко фичевски. Понижената турска арка тук е взела вид на арка от дървената архитектура, арка, на която средната част е образувана от водоравна греди. Тя може да служи за пример как един елемент от немонументалната наша жилищна архитектура може да бъде използван сполучливо в монументалната каменна архитектура. Едро издялан, широк корниз от бял варовик увенчава стените на църквата и обединява четирите ѝ фасади. Като своя учител Иван Давдата Никола Фичев знае значението на корнизите и обръща особено внимание на техния профил, на красотата и на едрината им. Той е научил от своя майстор и това — да работи подробно и майсторски детайлите на сградите си.

Ето в тия две църкви ние виждаме как Никола Фичев започва своята борба за създаването на ново и отначало на архитектурни форми и на архитектурна техника за монументална архитектура и на нова българска архитектурна концепция, различна от тая на епохата на турския феодализъм. Ние ще видим как с течение на времето той се отърсва все повече и повече от турските стилови форми и как ги замества с нови форми. Не е било лесно от нищо да се направи нещо и тая мъка ние чувстваме във всичките му строежи. Той заема отвсякъде всичко, което смята, че може да бъде годно за тази цел. Най-интересното е, че той се вглежда и в старите църкви в Търново, останали от второто българско царство, и че използва от тях мотиви и форми, за да гради купола на църквата на манастира „Св. Троица“ (1847 г.) и по-късно тоя на Богородичната църква в Преображенския